

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук
Кафедра міжнародних відносин

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо виконання, оформлення і захисту
кваліфікаційної роботи здобувачами другого (магістерського) рівня
вищої освіти усіх форм навчання
спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії

Київ 2025

Укладачі:

Хорошенюк А.П., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародних відносин Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук;

Храбан І.А., доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук;

Палій С.А., кандидат наук з державного управління, доцент кафедри міжнародних відносин Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук;

Тюріна О.М., кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук;

Єрьомін М.Б., кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук;

Бордун-Комар Н.І., кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук

Розглянуто та рекомендовано на засіданні кафедри міжнародних відносин.
Протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.

А. Хорошенюк, І. Храбан, С. Палій, О. Тюріна, М. Єрьомін, Н. Бордун-Комар.

Методичні рекомендації щодо виконання, оформлення і захисту кваліфікаційної роботи здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. – К.: ННПСН, 2025. – 46 с.

У виданні розкрито основні етапи підготовки магістерської роботи як кваліфікаційного навчально-наукового дослідження на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. Методичні рекомендації підготовлені з урахуванням системи державних стандартів, що висуваються до наукової роботи в цілому, а також особливостей процесів виконання та оформлення кваліфікаційної роботи зокрема.

Рекомендовано здобувачам спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук, а також здобувачам інших спеціальностей, які виконують кваліфікаційну роботу.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Розділ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	6
1.1. Вибір теми та послідовність виконання роботи.....	6
1.2. Співпраця з науковим керівником.....	7
1.3. Послідовність підготовки кваліфікаційної роботи до захисту і процедура захисту.....	8
1.4. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи.....	10
Розділ 2. ВИМОГИ ДО ЗМІСТОВОГО НАПОВНЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	12
2.1. Загальні вимоги до змісту й оформлення кваліфікаційної роботи.....	12
2.2. Обсяг, формат рукопису і сторінки складання, шрифтове оформлення, правила нумерації сторінок.....	13
2.3. Структура кваліфікаційної роботи.....	14
2.4. Титульна сторінка кваліфікаційної роботи.....	15
2.5. Зміст як важлива структурна частина кваліфікаційної роботи.....	16
2.6. Перелік умовних позначок, символів, скорочень.....	16
2.7. Вступ: вимоги щодо написання й оформлення кваліфікаційної роботи.....	17
2.8. Основна частина кваліфікаційної роботи: вимоги до змісту й оформлення розділів.....	19
2.9. Висновки: правила написання й оформлення кваліфікаційної роботи	21
2.10. Список використаної літератури: принципи створення і укладання...	22
2.11. Додатки: зміст, значення і особливості оформлення.....	23
2.12. Додаткові матеріали: презентація, макет видання.....	23
2.13. Посилання й цитати: правила створення та оформлення.....	24
2.14. Ілюстрації та підписи до ілюстрацій: вимоги щодо оформлення.....	26
2.15. Таблиці та схеми: правила представлення в кваліфікаційній (магістерській) роботі.....	27
Розділ 3. ТИПОВІ ПОМИЛКИ В ЗМІСТІ ТА ОФОРМЛЕННІ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ	28
3.1. Типові змістові, стилістичні та мовні помилки в кваліфікаційній (магістерській) роботі.....	28
3.2. Типові помилки оформлення кваліфікаційної роботи.....	29
ДОДАТКИ	30
Додаток А. Форма заяви на кваліфікаційну роботу.....	31
Додаток Б. Форма завдання на кваліфікаційну роботу.....	32
Додаток В. Форма індивідуального календарного плану.....	33
Додаток Г. Форма відгуку наукового керівника.....	34
Додаток Д. Форма рецензії на кваліфікаційну роботу.....	35
Додаток Е. Зразок титульної сторінки кваліфікаційної роботи.....	36
Додаток Ж. Зразок оформлення «Змісту» кваліфікаційної роботи.....	37
Додаток И. Зразок оформлення «Вступу» кваліфікаційної роботи.....	38
Додаток К. Зразок оформлення першої сторінки розділу кваліфікаційної роботи.....	39
Додаток Л. Зразок оформлення «Висновків» кваліфікаційної роботи.....	40
Додаток М. Зразок оформлення «Списку використаних джерел».....	41
Додаток Н. Орієнтовна тематика магістерських кваліфікаційних робіт	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45

ВСТУП

У Законі України «Про вищу освіту» (2014) зазначено: «Другий (магістерський) рівень вищої освіти відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності. Освітньо-наукова програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 відсотків» [4, 9].

Здобувач ступеня магістра повинен демонструвати не лише теоретичні знання та практичні навички, достатні для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю, а зобов'язаний мати чіткі уявлення про рівень розвитку міжнародних відносин, володіти методикою наукових досліджень, бути готовим до продукування й упровадження у виробничий процес новаторських ідей та результатів наукових досліджень.

Методичні рекомендації щодо виконання, оформлення і захисту кваліфікаційних робіт на здобуття освітнього ступеня «магістр» для здобувачів спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії спрямовані на формування навичок і вмінь здобувача-випускника виконувати завдання науково-практичних досліджень із актуальних питань у сфері міжнародних відносин, а також представляти результати досліджень відповідно до вимог щодо структури і правил оформлення наукового тексту.

Кваліфікаційна (магістерська) робота – це індивідуальне завдання науково-дослідницького характеру, яке виконує здобувач на завершальному етапі фахової підготовки та є однією з форм виявлення теоретичних і практичних знань здобувача, уміння їх застосовувати при вирішенні наукових, технічних, соціальних та виробничих завдань.

Змістом кваліфікаційної роботи є розкриття сутності проблеми, що досліджується здобувачем, ступеня її наукової розробки та методів впровадження на практиці. Проблема має бути висвітлена на основі наукового вивчення фактів, проведення експерименту, всебічного аналізу, теоретичного обґрунтування основних положень Розділів і Висновків, визначення перспектив розгляду досліджуваної проблеми.

Предмет і об'єкт кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна (магістерська) робота досліджує та узагальнює проблему, пов'язану з різними аспектами міжнародної діяльності.

Мета кваліфікаційної роботи. Виконання кваліфікаційної роботи передбачає:

- поглиблення, систематизацію та закріплення набутих здобувачем за час навчання теоретичних знань, а також розвиток його науково-світоглядних позицій;
- стимулювання здобувача до вивчення науково-теоретичних джерел і літературних праць з конкретної сфери міжнародних відносин, ознайомлення з практикою діяльності міжнародних організації, міжнародних, безпекових та регіональних інститутів;
- виявлення здатності здобувача обирати, досліджувати та аналізувати наукову, або практичну проблему, робити науково-теоретичні висновки й узагальнення, застосовувати знання під час вирішення конкретних наукових, виробничих та інших завдань, обґрунтувати конкретні рекомендації та побажання;
- напрацювання і розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту;
- визначення рівня підготовленості випускника до самостійної наукової та практичної роботи.

Вимоги щодо знань і вмінь здобувача. Для написання кваліфікаційної роботи на високому професійному рівні здобувач повинен володіти:

- комплексом знань, умінь та навичок у сфері професійної діяльності за обраною спеціальністю;
- досвідом самостійної роботи з науковими, літературними та іншими вітчизняними і зарубіжними інформаційними джерелами;
- ерудицією та обізнаністю з суміжними галузями науки;
- методами вивчення наукових проблем і вирішення практичних завдань у сфері міжнародних відносин.

Кваліфікаційна робота засвідчує відповідність отриманої в навчальному закладі підготовки фахівця другого (магістерського) рівня вищої освіти.

РОЗДІЛ 1

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Перед написанням кваліфікаційної роботи здобувач має чітко уявляти, в якій послідовності та як саме виконувати це завдання.

Основні етапи підготовки і захисту дослідження:

- вибір теми (Додаток Р);
- написання заяви про вибір теми для її затвердження на кафедрі, узгодження з науковим керівником;
- узгодження з науковим керівником списку літератури з теми;
- розроблення з керівником індивідуального плану;
- написання кваліфікаційної роботи:
- з'ясування об'єкта і предмета дослідження;
- визначення мети і завдань дослідження;
- виявлення, пошук і відбір літератури з теми, її вивчення;
- складання попереднього плану;
- написання Основної частини, Вступу, Висновків;
- оформлення списку використаних джерел та літератури, додатків;
- літературне і технічне оформлення роботи;
- подання роботи науковому керівникові для перевірки; виправлення роботи з урахуванням його зауважень і побажань;
- попередній захист і усунення недоліків;
- подання роботи науковому керівникові та рецензентові для отримання відгуку та рецензії;
- подання зшитой роботи (разом із відгуком наукового керівника, рецензією, заповненим індивідуальним календарним планом) на кафедру для завірення завідувачем кафедри;
- захист.

1.1. Вибір теми та послідовність виконання роботи

Тема кваліфікаційної роботи пов'язана з напрямком діяльності кафедри, на якій вона виконується. Запропоновані та затверджені кафедрою теми кваліфікаційних робіт дають широкий вибір питань, які можуть стати предметом наукових досліджень. Переважно це актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин, діяльності українських та міжнародних організацій, безпекових інститутів, взаємодія на міжнародному, транскордонному та регіональному рівнях.

Вибір теми дослідження залежить від особистих наукових уподобань магістранта. Кожен здобувач може вибрати тему, що збігається з його інтересами, можливостями, практичною підготовкою. При виборі теми варто враховувати поради наукового керівника і напрямок його наукової діяльності.

Увага! Оскільки кваліфікаційна робота передбачає не лише узагальнення науково-теоретичних поглядів на предмет дослідження, а й ґрунтовний самостійний аналіз проблеми на матеріалі конкретних видань, текстів чи документів, слід обирати тему, в межах якої здобувач може здійснити такий аналіз найефективніше. У назві роботи небажано використовувати ускладнену термінологію чи абревіатури.

Увага! Здобувач для дослідження та написання кваліфікаційної роботи використовує не тільки науково-теоретичні джерела українських науковців, а й зарубіжних дослідників.

Увага! Здобувач має право змінити тему в процесі її виконання, однак не пізніше, як за три місяці до визначеного терміну подання завершеної роботи. Зміна теми (як виняток) має бути погоджена з науковим керівником, завідувачем кафедри, підкріплена відповідною заявою і затверджена на засіданні кафедри.

Перелік тем кваліфікаційних робіт оновлюється і затверджується на кафедрі щороку. На початку навчального року здобувач має ознайомитися зі списком тем кваліфікаційних робіт.

Після визначення теми кваліфікаційної роботи та узгодження її з науковим керівником необхідно подати на ім'я завідувача кафедри міжнародних відносин Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук заяву на кваліфікаційну роботу (Додаток А) та завдання на кваліфікаційну роботу (Додаток Б), яке затверджує завідувач кафедри. У кінці вересня обрані здобувачами й узгоджені з викладачами теми затверджуються на засіданні кафедри.

1.2. Співпраця з науковим керівником

Науковим керівником може бути призначений професор чи доцент випускової кафедри.

Обов'язки наукового керівника полягають у наданні допомоги здобувачеві у виконанні та підготовці до захисту кваліфікаційної роботи стосовно: вибору теми, остаточного її формулювання; розробки календарного плану роботи; визначення об'єкта, предмета, мети і завдань дослідження; формування структури кваліфікаційної роботи; відбору та опрацювання необхідної літератури, довідкових і архівних матеріалів, інших джерел з теми кваліфікаційної роботи; обґрунтування методологічних засад дослідження; остаточного формулювання висновків та рекомендацій.

На початку навчального року, після затвердження теми кваліфікаційної роботи, науковий керівник розробляє разом зі здобувачем індивідуальний календарний план підготовки роботи до захисту (Додаток В). План містить відомості про всі завдання, пов'язані з підготовкою кваліфікаційної роботи, та терміни їхнього виконання. План підписується здобувачем, науковим керівником та затверджується завідувачем випускової кафедри. План

дозволяє науковому керівникові здійснювати поточний контроль за виконанням кваліфікаційної роботи. На завершальному етапі співпраці науковий керівник дає письмовий відгук (див. п. 1.3) на кваліфікаційну роботу.

1.3. Послідовність підготовки кваліфікаційної роботи до захисту і процедура захисту

Підготовка до попереднього захисту. Під час роботи над магістерською роботою здобувач обов'язково має консультуватися з науковим керівником і послідовно виконувати всі завдання індивідуального календарного плану.

За два-три місяці до захисту (дата визначається кафедрою міжнародних відносин) відбувається попередній захист кваліфікаційної роботи. Перевірений науковим керівником роздрукований рукопис здобувач подає на кафедру і доповідає, який обсяг поставлених на початку року завдань виконано і що залишилося доопрацювати. Він також висвітлює в своєму виступі актуальність, мету, об'єкт, предмет, джерельну базу та досягнуті практичні результати дослідження.

Під час попереднього захисту члени кафедри можуть запропонувати доопрацювати роботу або рекомендувати не допускати її до захисту, якщо вона не відповідає вимогам, що висуваються до кваліфікаційних робіт на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Після попереднього захисту здобувач має врахувати всі зауваження, обговоривши їх із науковим керівником.

Підготовка до захисту перед Екзаменаційною комісією (ЕК). Офіційний захист кваліфікаційної роботи перед ЕК є завершальним етапом виконання кваліфікаційної роботи. Наказ директора Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук про графік захисту кваліфікаційних робіт видається на основі рішення випускової кафедри.

Перед захистом науковий керівник ще раз перевіряє роботу (незшиту) і пише відгук (обсяг – 1-2 сторінки).

Відгук наукового керівника (Додаток Г) містить висновки щодо рівня теоретичних знань здобувача та вміння застосовувати ці знання на практиці, а також щодо глибини опрацювання теми дослідження, доцільності у виборі методологічних підходів, повноти викладу основних результатів, обґрунтованості висновків, практичного значення кваліфікаційної роботи, використання новітніх інформаційних технологій тощо. У відгуку науковий керівник відзначає дотримання або порушення магістрантом плану підготовки роботи до захисту, дотримання вимог до оформлення кваліфікаційної роботи, звертає увагу на загальні недоліки або конкретні помилки. Наприкінці відгуку науковий керівник у разі позитивного в цілому висновку щодо рівня кваліфікаційної роботи пише «Допускається до захисту». У разі негативного висновку – «До захисту не допускається».

Якщо висновок негативний, питання про допуск роботи до захисту виноситься на засідання випускової кафедри за участі наукового керівника.

Тільки після виправлень відповідно до зауважень наукового керівника кваліфікаційна (магістерська) робота здобувачем зшивається та передається рецензенту.

До рецензування залучаються провідні фахівці (кандидати, доктори наук) інших кафедр та вищих навчальних закладів або відповідальні працівники у галузі міжнародних відносин. Коло наукових та фахових інтересів рецензентів має відповідати тематиці кваліфікаційної роботи.

Рецензія (Додаток Д). Рецензія може бути написана в довільній формі (обсяг – 1-2 сторінки), але має містити висновки рецензента стосовно: умінь автора застосовувати набуті знання при аналізі теоретичних і практичних проблем; умінь логічно викладати матеріал; здатності формулювати висновки й пропозиції, які мають практичне значення; відповідності змісту роботи обраній темі дослідження; актуальності основних ідей роботи; теоретико-методологічного рівня підготовки автора роботи; глибини розкриття теми дослідження; повноти вивчення науково-теоретичних джерел, документів, нормативно-правових актів при обґрунтуванні своїх пропозицій; позитивних сторін та недоліків при висвітленні теми; оформлення роботи в цілому.

Увага! Не пізніше як за два дні до захисту (відповідно до графіка) магістрант повинен подати на кафедру:

- зшити кваліфікаційну роботу;
- комплекс ілюстративних матеріалів, схем, графіків та інших носіїв візуальної інформації для членів ЕК (якщо такі є);
- відгук наукового керівника (з підписом наукового керівника);
- рецензію (з підписом рецензента); якщо рецензія отримана в іншому ВНЗ, вона завіряється печаткою;
- заповнений разом із науковим керівником індивідуальний календарний план;
- копії наукових публікацій здобувача.

Увага! До захисту кваліфікаційних робіт допускаються здобувачі, які: виконали навчальний план (не мають академічних заборгованостей); виконали програму підготовки магістра; оформили згідно з вимогами кваліфікаційну роботу; мають відгук наукового керівника; отримали зовнішню рецензію; отримали дозвіл завідувача кафедри про допуск до захисту.

Захист кваліфікаційної роботи перед Екзаменаційною комісією відбувається публічно на відкритому засіданні ЕК. На захисті можуть бути присутні науковий керівник, члени кафедри, представники організацій та установ тощо.

Виступ (до 10 хвилин) на відкритому засіданні ЕК із захисту кваліфікаційних робіт має містити: чітке формулювання актуальності теми дослідження; визначення предмета, об'єкта, мети та завдань дослідження,

відомості про структуру роботи; стисло характеристику теоретичних аспектів аналізованої наукової проблеми; висновки щодо практичного значення науково-теоретичних результатів дослідження.

Після виступу магістрант зобов'язаний відповісти на запитання.

Увага! Для виступу магістрант може підготувати в електронному варіанті презентацію свого магістерського дослідження і продемонструвати її комісії. Презентація має містити інформацію про тему роботи, її актуальність, мету, завдання дослідження і його результати. Підкріплені наочним матеріалом ілюстрацій та інфографіки висновки допоможуть здобувачеві краще розкрити новизну роботи, а комісії – об'єктивно оцінити коректність і значущість положень, які виносяться на захист (див. п. 2.12).

1.4. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Рішення про оцінку кваліфікаційної роботи за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у 4-бальну та шкалу ECTS приймається на закритому засіданні ЕК. Переведення оцінок, виражених у балах за стобальною шкалою, у оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS здійснюється відповідно до таблиці:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінне виконання
80-89	Добре	B	Вище середнього рівня
70-79		C	Загалом хороша робота
65-69	Задовільно	D	Непогано
60-64		E	Виконання відповідає мінімальним критеріям

- **A** – оцінка «відмінно» (90-100 балів) виставляється, якщо продемонстровано здатність обрати і проаналізувати наукову або практичну проблему, визначити предмет, об'єкт, мету і завдання дослідження, зробити теоретичні висновки й узагальнення, застосовувати знання під час вирішення конкретних наукових, виробничих та інших завдань, продемонстровано навички самостійної роботи, володіння методикою дослідження та експерименту, вміння аналітично мислити, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами та чітко, логічно і лаконічно відповідати на поставлені питання; висловлено власні судження.

- **В** – оцінка «добре» (80-89 балів) виставляється, якщо наявні огріхи і неточності у формулюванні предмета, об'єкта, мети, завдань, певних тез при аналізі наукової або практичної проблеми, під час роботи над теоретичними висновками й узагальненнями, продемонстровано недосконале володіння методикою дослідження та експерименту, висловлено мало власних суджень.

- **С** – оцінка «добре» (70-79 балів) виставляється за послідовний, аргументований виступ, у цілому правильно проаналізовану наукову або практичну проблему, проте не висловлені власні судження, є розуміння наукової або практичної проблеми, проте під час визначення предмета, об'єкта, мети і завдань, у висновках та узагальненнях допускаються певні неточності.

- **Д** – оцінка «задовільно» (65-69 балів) виставляється за мало аргументований виступ, не зовсім правильно проаналізовану проблему, якщо в цілому логічно викладено матеріал, виявлено вміння аналізувати явища, бачити причинно-наслідкові зв'язки, проте у висновках наявні помилки, неправильні формулювання, що свідчить про неповне володіння здобувачем науковою проблемою.

- **Е** – оцінка «задовільно» (60-64 бали) виставляється за нелогічний або мало аргументований виступ з порушенням послідовності викладення матеріалу роботи, не зовсім вірно визначені об'єкт, предмет, мета або завдання дослідження, слабкі висновки та узагальнення.

РОЗДІЛ 2

ВИМОГИ ДО ЗМІСТОВОГО НАПОВНЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Загальні вимоги до змістового наповнення та оформлення кваліфікаційної роботи

Змістове наповнення. Кваліфікаційна (магістерська) робота має бути спрямована на розкриття сутності певної теоретичної або практичної проблеми на основі ґрунтовного аналізу наукових, довідкових, навчальних, офіційних джерел, проведення самостійних досліджень, систематизації та аналізу отриманих даних, формулювання висновків, розроблення пропозицій та рекомендацій щодо застосування отриманих у процесі дослідження результатів. Основне завдання магістранта – зробити певний внесок у подальший розвиток науки.

Здобувач може поставити за мету уточнити і по-новому сформулювати важливе теоретичне положення, узагальнити досвід того чи іншого українського вченого, запропонувати свою методику аналізу проблеми, самостійно проаналізувати результати фахової діяльності організацій у сфері міжнародних відносин, міжнародних інституцій, органів державної влади та місцевого самоврядування, висунути рекомендації, спрямовані на вдосконалення цієї діяльності.

Особливу увагу здобувач має приділити:

- коректному визначенню актуальності теми дослідження, відповідності її сучасному стану міжнародних відносин, перспективам розвитку цієї сфери діяльності, а також практичним завданням, які стоять перед міжнародною діяльністю в цілому, а також перед Україною зокрема;
- вивченню та критичному аналізу сучасних навчальних, наукових та офіційних видань з теми, а також статей із періодичних видань, збірників наукових праць, матеріалів і тез наукових, науково-практичних конференцій (аналізуються джерела за останні два роки);
- вивченню та характеристиці історії досліджуваної проблеми та її сучасного стану, а також вітчизняного і зарубіжного досвіду у сфері міжнародних відносин;
- чіткій характеристиці об'єкта, предмета, мети і методів дослідження;
- детальному аналізу об'єкта дослідження, а також опису проведених автором кваліфікаційної роботи практичних досліджень;
- формулюванню чітких, зважених, обґрунтованих висновків і рекомендацій.

Увага! Здобувач має неодмінно засвідчувати свій погляд на проблему та своє бачення її розв'язання, науково-теоретичні обґрунтування підкріплювати практичними прикладами.

Увага! Рівень кваліфікаційної роботи значно підвищується, якщо здобувач має власні наукові публікації за темою роботи, а також брав участь у конференціях чи наукових семінарах.

Увага! Дослідження обов'язково перевіряється на наявність плагіату. Якщо плагіат перевищує 20 %, тоді здобувач не допускається до захисту.

Мова кваліфікаційної роботи – літературна наукова. Обов'язковою умовою є чітка логіка викладу та правильність мовностилістичного оформлення. При написанні роботи зміст і результати самостійних досліджень необхідно викладати стисло й аргументовано, уникати загальновідомих або бездоказових тверджень. Текст має бути старанно вивірений автором. Наявність помилок (стилістичних, орфографічних, пунктуаційних та ін.) впливає на оцінку дослідження.

Оформлення. Кваліфікаційна (магістерська) робота має бути оформлена відповідно до вимог державного стандарту України (ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення»). Низка найсуттєвіших рекомендацій щодо оформлення викладена нижче.

2.2. Обсяг, формат рукопису і формат сторінки складання, шрифтове оформлення, правила нумерації сторінок

Рекомендований обсяг кваліфікаційної роботи становить 90-100 сторінок друкованого тексту. Але обсяг не є критичним – критично важливим є її змістове наповнення. Менший обсяг роботи як такий не впливає на оцінку, якщо автор(ка) досяг(ла) мети дослідження, повно і ґрунтовно викладавши його перебіг і результати

Увага! Список використаної літератури, додатки, таблиці та рисунки, які повністю займають сторінку, не входять до обсягу кваліфікаційної роботи, хоча й підлягають наскрізній нумерації. Таким чином, обсяг роботи визначається за останньою сторінкою висновків.

Формат. Кваліфікаційна (магістерська) робота друкується на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Таблиці та ілюстрації допускається розміщати на аркушах формату А3.

Формат сторінки складання. Текст кваліфікаційної роботи друкують, залишаючи поля: ліве – 30 мм; праве – 10 мм; верхнє та нижнє – 20 мм.

Шрифтове оформлення. За умов застосування комп'ютерного набору тексту використовується шрифт Times New Roman 14 кегля текстового редактора Word з міжрядковим інтервалом 1,5, чорного кольору, вирівнювання – за шириною. Абзацні відступи дорівнюють 5 знакам (1,25 – 1,27 см).

Увага! Забороняється використання засобів редагування і форматування тексту (ущільнення, зміна інтервалів, полів тощо), що призводять до зміни обсягу роботи в сторінках.

Шрифтові виділення, зокрема жирне пряме накреслення, використовуються лише для вираження заголовків і обов'язкових елементів (актуальність, мета, завдання, об'єкт, предмет, новизна) вступу (Додаток К).

Інколи можна застосовувати світлий курсив, жирний курсив, підкреслення для фрагментів текстів, які стосуються аналізованого матеріалу (об'єкту аналізу).

Приклад

«От здорово: всі із різних шкіл... ». Помилка у вживанні стійкого словосполучення от здорово. Це калька з російського «вот здорово». Краще вжити слова гарно, прекрасно, чудово. Пропоную кілька способів редагування цього речення: «Прекрасно: всі з різних шкіл...»; «От чудово: всі з різних шкіл...». «Як гарно: всі з різних шкіл...»

Друкарські помилки, описки, графічні неточності можна виправляти підчищенням або забілюванням. Допускається не більше двох виправлень на сторінці.

Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами (без «№» і без крапки) у правому верхньому куті сторінки. Титульна сторінка, а також сторінки переліку умовних позначень і змісту входять до загальної нумерації, але номер на них не ставлять.

2.3. Структура кваліфікаційної роботи

Основні структурні елементи кваліфікаційної роботи	Орієнтовний обсяг (у сторінках)
Титульна сторінка	1
Зміст	1-2
Перелік умовних позначень, символів, скорочень (за потреби)	1-2
Вступ	3-5
Основна частина, яка складається з розділів, підрозділів, пунктів	75-85
Висновки	2-3
Список використаних джерел	не менше 40 позицій
Додатки (за потреби)	довільна кількість

Увага! Після кожного Розділу обов'язково має бути короткий (1 сторінка) Висновок.

Оформлення назв основних структурних елементів кваліфікаційної роботи. Кожна структурна частина роботи (вступ, розділи, висновки, список використаної літератури) має починатися з нової сторінки.

Заголовки основних складових структури роботи друкуються вгорі сторінки великими літерами посередині симетрично до тексту (**ЗМІСТ; ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, СКОРОЧЕНЬ; ВСТУП; РОЗДІЛ; ВИСНОВКИ; СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**). Крапку в назві рубрикаційної частини не ставлять. Для виділення використовують жирне накреслення.

Такі складові структурні частини роботи, як вступ, висновки, література, не нумеруються. Нумеруються (за допомогою арабських цифр) лише розділи основної частини кваліфікаційної роботи (**РОЗДІЛ 1**). Після номера крапку не ставлять. Заголовок розділу друкують з нового рядка.

Відстань між заголовками усіх рівнів і текстом повинна дорівнювати двом міжрядковим інтервалам (тобто – робити слід лише один зайвий проміжок).

ВСТУП	<i>Приклад</i>	РОЗДІЛ 2
q		РОЛЬ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Науковці та практики в галузі міжнародних відносин завжди багато		q
уваги приділяли вивченню аналізу специфіки міжнародних відносин європейських країн.		q
Ця тема підтверджується і появою нових тенденцій у науковій теорії та практиці.		2.1. Функціонування механізмів державного регулювання у сфері дипломатичних відносин в Україні

Додатки подаються зі шмуцтитолом. На першій сторінці додатків посередині й трохи вище оптичного центру сторінки великими літерами подається слово **ДОДАТКИ**. Кожен із додатків розміщується на окремій сторінці із зазначенням у правому верхньому куті слова **Додаток А** (детальніше – див. п. 2.11).

2.4. Титульна сторінка кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна (магістерська) робота розпочинається титульною сторінкою (Додаток Е), яка (про це вже йшлося вище) не нумерується, але входить до загального обсягу дослідження. У верхній частині титульної сторінки по центру друкуються назва органу управління освітою (МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ), найменування навчального

закладу, де навчається здобувач (НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК). Далі через 2-3 рядки біля правого поля аркуша друкується назва випускової кафедри (Кафедра міжнародних відносин). Через 3-4 рядки, по центру, друкується назва роботи. Нижче, через 2-3 рядки, біля правого поля аркуша малими літерами друкується назва виду наукової роботи (Кваліфікаційна (магістерська) робота), освітній ступінь, на здобуття якого виконана робота (на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти), курс і група, в якій вчиться здобувач, що виконав кваліфікаційну роботу, спеціальність, за якою здобувач отримує освітній ступінь, а потім прізвище ім'я, по батькові автора кваліфікаційної роботи. Через 2-3 рядки біля правого поля аркуша друкується прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника, його науковий ступінь, вчене звання. Біля нижнього поля аркуша по центру друкується місто і рік захисту (Київ – 202_).

2.5. Зміст як важлива структурна частина кваліфікаційної роботи

Зміст – це система заголовків усіх рубрикаційних одиниць кваліфікаційної роботи із зазначенням початкових сторінок, де їх розміщено (див. Додаток Е).

Зміст подають після титульної сторінки, не нумерують (про це вже йшлося вище), але включають до загального обсягу дослідження.

Номери сторінок, з яких розпочинаються відповідні структурні частини, подаються навпроти заголовків через відкрапкування.

До змісту включають:

- перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за потреби);
- вступ;
- перелік назв усіх розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів;
- висновки;
- список використаної літератури;
- назви додатків.

У «Змісті» подають повний перелік назв рубрикаційних одиниць усіх рівнів, окрім тих, які подаються упідбір до тексту.

2.6. Перелік умовних позначень, символів, скорочень

Усі використані в тексті кваліфікаційної роботи умовні позначення, символи, одиниці, скорочення і терміни подають у переліку умовних позначень, символів, скорочень.

Значення кожного терміну, скорочення, символу, позначення розкривається в стислому тлумаченні. Незалежно від цього з першою появою цих елементів у тексті кваліфікаційної роботи їх розшифровують.

Перелік умовних позначень, символів, скорочень подають у алфавітному порядку, вміщують безпосередньо після змісту, починаючи з нової сторінки.

2.7. Вступ: вимоги щодо написання й оформлення

Вступ (див. Додаток К) містить обґрунтування вибору теми кваліфікаційної роботи, визначення її актуальності, формулювання мети, завдань, об'єкта, предмета, методів дослідження, наукової новизни, практичного значення, факультативно – опису структури кваліфікаційної роботи.

Обґрунтування *актуальності теми дослідження* не повинно бути багатослівним. У ньому слід виявити проблему, яка зумовила вибір теми магістерського дослідження, а також показати, що робота спрямована на вирішення цієї проблеми. При обґрунтуванні актуальності теми дослідження необхідно виявити своє бачення сучасного стану наукового осмислення проблеми, яке формується на основі критичного аналізу праць попередників. У вступі наводять лише основні дослідження з проблеми із зазначенням провідних фахівців у цій сфері. Розширене й поглиблене оцінювання стану розробленості проблеми в науці здійснюється в першому розділі роботи.

Мета дослідження формулюється після обґрунтування актуальності теми. Визначаючи мету, формулюють бажаний науковий результат дослідження і конкретні кроки дослідника на цьому шляху. Мета дослідження – це запланований результат. Він має бути позитивним, тобто спрямованим на вироблення суспільно корисного продукту або його поліпшення. Не слід формулювати мету як «дослідження...», «вивчення...», оскільки ці слова вказують лише на спосіб досягнення мети. Для формування мети варто використовувати іменники.

Завдання дослідження, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети, формулюються за допомогою дієслів неозначеної форми майбутнього часу після визначення мети дослідження. Зазвичай це роблять у вигляді переліку («вивчити...»; «описати...»; «встановити...»; «з'ясувати...»; «проаналізувати...», «порівняти...»). Слід звернути увагу на те, що сформульовані завдання дослідження визначають назви розділів і підрозділів основної частини кваліфікаційної роботи. Зокрема, перші завдання неодмінно спрямовані на огляд науково-теоретичної літератури за темою дослідження, вибір напрямку, загальної методики й основних методів дослідження.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, які породжують проблемну ситуацію і обрані для вивчення.

Предмет дослідження визначає тему кваліфікаційної роботи і стосується конкретних аспектів аналізу обраної для вивчення проблеми.

Методи дослідження кваліфікаційної роботи визначені її метою, завданнями, об'єктом, предметом дослідження. У вступі коротко й змістовно

розкривають, застосування яких методів при вирішенні певного завдання дослідження уможливило досягнення поставленої мети.

Пам'ятка! До загальнонаукових методів дослідження належать:

- *аналіз і синтез;*
- *індукція та дедукція;*
- *моделювання;*
- *ідеалізація;*
- *узагальнення та систематизація;*
- *аксіоматичний метод;*
- *метод структурно-функціонального аналізу;*
- *історичний та логічний підходи;*
- *спостереження;*
- *моніторинг (спостереження за змінами, які відбуваються в об'єкті дослідження протягом певного часу);*
- *опитування, анкетне опитування, експертне опитування;*
- *інтерв'ю;*
- *експеримент;*
- *прогнозування;*
- *опис;*
- *аналогія;*
- *порівняння (у синхронному та діахронічному аспектах);*
- *інтерпретація;*
- *класифікація, типологічний аналіз.*

У галузі соціальних комунікацій, крім зазначених вище, найбільш застосовними є такі теоретичні та експериментальні методи:

- *опис і аналіз документальної та статистичної інформації;*
- *опис і аналіз усіх видів документів, в тому числі видань;*
- *опис і аналіз елементів видання (компонентний аналіз);*
- *опис і аналіз змісту видання (контент-аналіз видання);*
- *аналіз якості видавничої продукції;*
- *оцінювання якості та ефективності повідомлень (у тому числі рекламних);*
- *оцінювання ефективності заходів, спрямованих на поширення інформації чи розповсюдження видавничої продукції;*
- *аналіз лінгвістичних одиниць;*
- *опис і аналіз лінгвістичних одиниць – категоріальний, дискретний, компонентний, контекстний;*
- *класифікація лінгвістичних одиниць;*
- *порівняльно-історичний і зіставний аналіз мовних одиниць;*
- *текстологічний аналіз;*
- *структурний метод;*
- *аналіз трансформацій лінгвістичних одиниць;*
- *функціональний аналіз лінгвістичних одиниць;*
- *редакторський аналіз і правка;*

- оцінювання адекватності сприймання повідомлення;
- методи контролю за дотриманням норм – параметричні, спискові, шаблонні, структурні, аналітичні, когнітивні, положеннєві, компаративні, спеціальні;
- методи виправлення формалізовані – переставлення, видалення, заміна, вставлення, спеціальні виправлення;
- методи виправлення неформалізовані – скорочення, опрацювання, перероблення;
- аналіз функціональний;
- метод класифікації документів (у тому числі видань).

Наукова новизна дослідження ґрунтується на результатах, що отримані при виконанні завдань дослідження. Ступінь новизни формулюються за допомогою безособових дієслів минулого часу спрямованої дії («з'ясовано», «систематизовано», «виявлено», «удосконалено», «набуло розвитку»). Сутність кожного положення наукової новизни дослідження треба формулювати чітко, звертаючи особливу увагу на відмінність одержаних результатів від відомих та на рівень досягнутої новизни.

Практичне значення дослідження розкривається через рекомендації можливого використання здобутих результатів у соціально-комунікаційній діяльності.

Увага! Якщо матеріали кваліфікаційної роботи були оприлюднені на конференціях, симпозіумах, нарадах, звітах тощо або опубліковані в наукових виданнях, це обов'язково потрібно зазначити у вступі.

До оформлення вступу також висувається низка вимог (див. Додаток И). Це – третя сторінка роботи. З неї починають вести нумерацію сторінок. Слово **ВСТУП** друкується великими літерами жирного накреслення посередині угорі сторінки. Обсяг вступу – 3-5 сторінок. Назви обов'язкових складових частин (актуальність теми, мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження, методи дослідження, наукова новизна, практичне значення дослідження) в тексті роботи необхідно виділяти жирним накресленням шрифту.

2.8. Основна частина кваліфікаційної роботи. Вимоги до змісту розділів

Основна частина належить до головних складників структури кваліфікаційної роботи. Текст основної частини поділяють на розділи, підрозділи, пункти.

Найменування розділів та підрозділів слід пов'язувати із сформульованими у вступі метою, завданнями, об'єктом, предметом, методами.

Кількість розділів основної частини та їх розподілення на підрозділи визначаються завданням дослідження. Кваліфікаційна (магістерська) робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» складається з 2-3 розділів. Вибір кількості розділів залежить від теми, методів і завдань, які поставлені для досягнення мети дослідження. Кількість розділів визначається дослідником і науковим керівником кваліфікаційної роботи.

Основному тексту кожного розділу може передувати короткий опис вибраного для виконання певного завдання напряму дослідження і застосованих методів дослідження.

У першому розділі завжди подають огляд літератури за темою дослідження. Огляд літератури дає змогу проаналізувати основні етапи розвитку наукової думки в предметній сфері кваліфікаційної роботи. Аналіз етапів допомагає виявленню питань, що залишилися невирішеними і визначає місце кваліфікаційної роботи в процесі вирішення проблеми. Обсяг розділу не повинен перевищувати 25 сторінок. У кінці розділу – короткий висновок про написане.

У другому розділі обґрунтовують вибір напряму дослідження, аналізують і порівнюють наявні методи вирішення завдань кваліфікаційної роботи, мотивують вибір загальної методики проведення магістерського дослідження, розкривають методи вирішення конкретних завдань, розглядають гіпотези щодо шляхів вирішення проблеми. Обсяг розділу – 22-30 сторінок.

У наступних розділах роботи докладно описують процес і викладають результати власного дослідження проблеми. У розділах наводяться відомості про проведені дослідження, спостереження, експерименти тощо, здійснюється аналіз їх результатів, висвітлюється внесена автором новизна в підходах до вирішення проблеми, дається оцінка повноти вирішення поставлених завдань, достовірності здобутих результатів шляхом їх порівняння з аналогічними результатами, які наведені у публікаціях вітчизняних і закордонних авторів. Обсяг кожного розділу може становити від 25 до 30 сторінок.

Увага! Виклад матеріалу дослідження в тексті та ілюстраціях основної частини кваліфікаційної роботи має підпорядковуватися визначеним у вступі меті, завданням, об'єкту, предмету, методам дослідження.

Увага! У кінці кожного пункту чи підрозділу обов'язково подається короткий (2-4 речення) висновок, який починається словами «Отже», «Таким чином», «Узагальнимо» тощо. У кінці кожного розділу стисло, без зайвих подробиць формулюють висновки з отриманих наукових і практичних результатів. Починати варто словами «У результаті здійсненого в першому розділі аналізу можемо зробити такі висновки:». Далі подається перелік самих висновків: «1) ...; 2) ...; 3) ...»

Оформлення назв рубрикаційних частин розділів кваліфікаційної роботи (див. Додаток К).

Заголовки розділів друкуються вгорі сторінки великими літерами посередині симетрично до тексту. Номер розділу (арабськими цифрами) ставлять після слова РОЗДІЛ. Наприклад: **РОЗДІЛ 2.** Назву розділу друкують з нового рядка. Для виділення застосовують жирне накреслення. Після номера і назви крапку не ставлять.

Заголовки підрозділів друкують рядковими літерами з абзацного відступу. Виділяють за допомогою жирного накреслення шрифту. Після заголовка крапку не ставлять. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Для заголовків підрозділів застосовується індексна нумерація: 1.1.; 1.2.; 1.3.; 2.1.; 2.2. (перша цифра вказує на номер розділу, друга – на номер підрозділу; після кожної цифри ставиться крапка). Не можна розміщувати заголовок у нижній частині сторінки, якщо після нього залишається тільки один рядок тексту або нема жодного рядка тексту.

Заголовки пунктів оформлюють так само, як назви підрозділів. Номер пункту складається з номерів розділу, підрозділу, пункту, які розділені крапками (2.1.1.; 2.1.2. тощо).

Відстань між заголовками усіх рівнів і підзаголовком повинна дорівнювати двом міжрядковим інтервалам (це один зайвий проміжок).

2.9. Висновки: правила написання й оформлення

У висновках підсумовують найвагоміші результати проведеного дослідження. У них викладають результати, здобуті по кожному завданню роботи; якісні та кількісні показники результатів; аргументацію достовірності цих результатів; рекомендації щодо подальшого вивчення або модифікацій аналізованого об'єкта.

Висновки варто подавати по пунктах: кожна теза – окремий пункт. Причому пунктів не може бути менше, аніж сформульованих завдань роботи. Між завданнями і висновками до роботи має бути відповідність не тільки у кількісному плані, а й у змістовому.

Остання сторінка висновків є останньою сторінкою, що входить до обсягу кваліфікаційної роботи.

Як і всі основні складові структури кваліфікаційної роботи, заголовок висновків друкують великими літерами з нової сторінки роботи. Виділяється за допомогою жирного накреслення. Обсяг висновків – 2-3 сторінки.

Зразок оформлення висновків див. у Додатку Л.

2.10. Список використаних джерел: принципи створення і укладання

Список використаних джерел є бібліографічною моделлю досліджуваної проблеми, суттєвою частиною кваліфікаційної роботи, бо віддзеркалює самостійну працю її автора, свідчить про глибину осягнення проблеми, що досліджується, про ступінь опрацювання завдань кваліфікаційної роботи, про обізнаність автора з сучасними українськими досягненнями у сфері його наукових інтересів.

У списку використаної літератури і, відповідно, у процесі роботи над магістерською роботою слід використати: нормативно-правові акти (закони України, підзаконні акти – укази та розпорядження Президента України, постанови Кабінету міністрів України, центральних органів виконавчої влади), стандарти, наукові видання (монографії, збірники наукових праць, тези і матеріали наукових конференцій, препринти, автореферати дисертацій), навчальні видання (навчальні посібники, підручники, хрестоматії, методичні розробки). У списку використаної літератури має бути **не менше 40 позицій** (джерел).

***Увага!** Список використаної літератури має містити значну кількість досліджень останніх років, а також наукові праці керівника й викладачів кафедри журналістики. Це засвідчує актуальність роботи і її відповідність науковому напрямку установи, в якій вона виконується.*

***Увага!** Бібліографічний опис джерел варто складати під час опрацювання цих джерел протягом усього часу написання кваліфікаційної роботи.*

Список літератури починається з нової сторінки, розміщується після висновків. Сторінки, на яких міститься список літератури, послідовно нумеруються, однак не входять до обсягу кваліфікаційної роботи.

Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів:

- ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги. Та правила складання»
- ДСТУ 3582:2013 «Інформація та. Документація. Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою»

Список використаної літератури укладається в алфавітному порядку прізвищ авторів або назв книг. Якщо в роботі використані архівні джерела або джерела іноземною мовою, то вони подаються наприкінці списку літератури.

Приклади оформлення списку використаних джерел і бібліографічного опису літератури наведені у Додатку М і Додатку П.

2.11. Додатки: вміст, значення і особливості оформлення

Додатки – не обов’язкова, але доцільна складова частина роботи. У них варто включати допоміжні матеріали, необхідні для повного і правильного сприймання теми. Додатками можуть бути окремі статті, документи, таблиці, ілюстрації.

Додатки оформлюють як окрему частину кваліфікаційної роботи із зазначенням у змісті кваліфікаційної роботи їх початкової сторінки. Розміщуються вони після списку літератури.

Як уже зазначалось у п. 2.3, додатки подаються зі шмуцтитолом. На першій сторінці додатків посередині сторінки великими літерами подається слово **ДОДАТКИ**.

Кожен із додатків починають з нової сторінки і позначають у правому верхньому куті сторінки словом «Додаток» із додаванням великої літери української абетки. Додатки слід позначати послідовно літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ї. Укладаються додатки за тематичним принципом, або в порядку появи посилань на них у тексті роботи.

Позначений додаток повинен мати заголовок, який розміщується з нового рядка симетрично до тексту сторінки.

Приклад

Додаток А

ТОП-10 найвпливовіших міжнародних організацій

Детальніший приклад оформлення цієї структурної частини роботи див. у Додатку Н.

2.12. Додаткові матеріали: презентація, макет видання

Презентація – набір слайдів із текстовими та зображальними матеріалами, які допомагають унаочнити і оприлюднити інформацію в зручній для сприймання формі.

Слід пам’ятати, що демонстрація результатів дослідження дозволяє:

- чітко визначити основні положення, які виносяться на захист і засвідчують наукову новизну роботи;
- зекономити час виступу, усунувши багатослівний опис об’єкта дослідження;
- довести комісії важливість спостережень і точність результатів дослідження;
- зробити виступ на захисті цікавішим, емоційнішим, інформативнішим.

Презентація може бути виконана в програмах PowerPoint, PicturesToExe чи будь-яких інших. Вона має містити такі слайди:

- тема магістерського дослідження,
- актуальність, мета, завдання, предмет, об'єкт дослідження;
- результати дослідження, які виносяться на захист, доповнені ілюстраціями чи інфографікою (таблицями, схемами, діаграмами).

Кваліфікаційна (магістерська) робота може бути доповнена також підготовленим макетом видання, яке допомагає глибше розкрити тему кваліфікаційної роботи, унаочнити результати дослідження, упровадити пропозиції магістранта на практиці.

Увага! Не кожна тема може бути доповнена макетом видання. Доцільність створення макету видання до роботи матеріалів магістрант визначає разом із керівником.

2.13. Посилання й цитування: правила створення та оформлення

Кваліфікаційна (магістерська) робота є науковим дослідженням, кінцевою метою якого є розкриття сутності певної теоретичної або практичної проблеми. Будь-яке наукове дослідження ґрунтується на ідеях, концепціях, конкретних результатах попередніх наукових досліджень, які містяться в публікаціях.

У науково-дослідній роботі посилаються на джерела, з яких наводять певні дані, висновки, ідеї. Такі посилання допомагають у разі необхідності віднайти вказаний документ, статтю, книгу тощо і глибше ознайомитися з їхнім змістом. Посилання на джерела, з яких запозичені матеріали, обов'язкове.

У випадках, коли для підтвердження власних аргументів або для критичного аналізу творів інших авторів необхідно дослівно відтворити текст авторитетного джерела, автор вдається до цитування.

Посилання й цитування засвідчують ступінь опрацювання теми кваліфікаційної роботи, розкривають теоретичне та методологічне підґрунтя окремих положень роботи, дають змогу перевірити достовірність отриманих результатів при досягненні мети та вирішенні завдань кваліфікаційної роботи. Посилання й цитування не мають бути надмірними, бо створюють враження компліативності кваліфікаційної роботи. Посилання й цитування не повинні бути недостатніми, бо свідчать про невисокий рівень теоретичної підготовки автора і викликають сумніви щодо наукової цінності роботи.

При посиланні на видання з великою кількістю сторінок (монографії, статті, підручники тощо) необхідно точно вказувати номери сторінок, на яких міститься цитований матеріал. Посилання на першоджерела подають у квадратних дужках: [9, 17]. Цифра 9 вказує на позицію цього видання у списку використаної літератури кваліфікаційної роботи. Цитату ж чи думку, на яку спирається здобувач, можна знайти на 17-й сторінці цього видання. Якщо здійснюється посилання відразу на кілька джерел (видань, статей

тощо) загалом, а не на певну тезу в якійсь із них, то запис матиме вигляд такий: [4; 7-9]. У цьому випадку мається на увазі посилання на видання, зазначені в списку літератури під четвертим, сьомим, восьмим і дев'ятим номерами. Якщо першоджерела у списку літератури розміщені послідовно, то посилання подається через дефіс, наприклад [2-6]. Якщо першоджерела у списку літератури розміщені непослідовно, то посилання роблять у квадратних дужках через крапку з комою, наприклад [3; 17; 21].

Приклад

І.Храбан справедливо зазначає, що «безпекові інститути країн НАТО слугують засобом стримування країни-терористки від спроб подальшого просування в глиб Європи» [3, 76].

Зазначається, що вагомим елементом інституційно-правового механізму забезпечення державної інформаційної політики європейських країн є залучення інститутів громадянського суспільства до процесу забезпечення безпеки користування Інтернетом. Зазначається, що боротьба з кіберзлочинністю в Європейському Союзі наділена потужним інституційно-правовим механізмом. [10; 12]. (Інституційно-правові механізми реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки: досвід країн ЄС // С Палій - Огляд державного управління та права, 2020)

Окремі праці, надруковані протягом 20-80-х років, присвячені історії розвитку міжнародних відносин, становленню міжнародних інститутів та систем [14-17].

При посиланні на ілюстрації, таблиці кваліфікаційної роботи вказують скорочену назву й нумерацію, без посилання на сторінку.

Приклад

Підвищення кількості запитів на аналіз викликів пов'язаних із загрозами міжнародній безпеці (рис. 2.1) у 20-х роках ХХІ століття, пов'язаний із розширенням сфери взаємодії спецслужб задля протидії міжнародним терористичним угрупованням (таблиця 1.4.).

Джерело: <https://youtu.be/2bHG9VMOZow?si=fUf7wl1Qzdf4pBBk>, <https://youtu.be/t74eGkSc49A?si=ZicxuT7fLZ-vZFsf> та ін

Посилання на Додатки потрібно робити так:

Приклад

У зазначений період у сфері міжнародних відносин відбулися суттєві зміни, щ вплинули на формування політичної карти Європи (Додаток А).

При цитуванні необхідно точно, без довільного скорочення або перекручень відтворювати авторський текст. Скорочення небажане, бо воно може спотворити закладений автором зміст.

За умов збереження авторської думки при цитуванні допускається пропуск слів, речень, абзаців. Пропуск позначається трьома крапками. Крапки ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, в середині, в кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається.

Текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання.

Кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело зі вказаним точним номером сторінки або сторінок.

Приклад

У своїй статті «Protection of human rights in Ukraine in the context of the main types of legal thinking.» Н.І. Бордун-Комар зауважує, що: «правове реформування повинно відбуватись на засадах гуманістичної природно-правової традиції, оскільки застаріла державоцентрична система правового захисту виявилась не ефективною» [7, 35].

Вітчизняні науковці розвинули теоретичні положення щодо проблеми міжнародної взаємодії у сфері інформаційної безпеки, визначили «чинники політичної діяльності міжнародних інституцій в умовах глобальних зрушень» [11, с. 77], охарактеризували міжнародні механізми протидії новим викликам для системи міжнародної безпеки.

2.14. Ілюстрації та підписи до ілюстрацій: вимоги щодо оформлення

Кваліфікаційну роботу ілюструють за продуманим планом, який дає можливість запобігти невиправданим пропускам ілюстрування важливих положень роботи та уникнути випадкових ілюстрацій, пов'язаних із другорядними деталями тексту.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти, малюнки тощо) і таблиці можна подавати в ДОДАТКАХ або безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Якщо розмір ілюстрації більший формату А4, його враховують як одну сторінку.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділів. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового

номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприкінці нумерації ілюстрації крапка також ставиться. Якщо в роботі одна ілюстрація, вона нумерується за загальними правилами. Назви ілюстрації розміщують після номерів. За необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними підписами.

Приклад

Рис. 1.2. Динаміка зміни вартості найсильніших міжнародних брендів кондитерської галузі за 2016-2018 рр, млрд дол.

2.15. Таблиці та схеми: правила представлення в кваліфікаційній (магістерській) роботі

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць, у яких дані зводять у певному порядку в колонки. Наприклад:

Таблиця 3.1

Назва таблиці

Головка таблиці				
				Підзаголовки граф
Рядки				

Таблицю слід розташовувати в ДОДАТКАХ або безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті кваліфікаційної роботи.

Таблиці слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться в додатках. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, таблиця 3.1 – перша таблиця третього розділу. Слово «Таблиця» не слід скорочувати, підкреслювати чи складати великими літерами.

Таблиця може мати назву, яку друкують малими літерами (крім першої великої) і вміщують над таблицею.

РОЗДІЛ 3

ТИПОВІ ПОМИЛКИ В ЗМІСТІ ТА ОФОРМЛЕННІ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Типові змістові, стилістичні та мовні помилки в кваліфікаційних роботах

Найчастотніші помилки в текстах кваліфікаційних робіт:

- списування тексту, несамостійний виклад суті проблеми;
- невідповідність змісту роботи її темі, а також невідповідність змісту розділів заявленим назвам рубрикаційних одиниць;
- невірноваженість у обсягах основних композиційних одиниць кваліфікаційної роботи (розділів і підрозділів);
- нечіткість формулювання актуальності, новизни, предмета і об'єкта дослідження, мети і завдань;
- відсутність опису й систематизації наукових джерел дослідження;
- недостатня кількість посилань на першоджерела;
- невідповідність посилань вказаним у списку використаної літератури джерелам;
- відсутність чи неповнота самостійного аналізу об'єкта дослідження (практичної частини роботи);
- перевантаження тексту матеріалом (міркуваннями, цитатами, фактами, статистичними даними), який не стосується обраної теми;
- використання застарілих наукових і статистичних даних та літературних джерел;
- неповнота розкриття проблеми, відсутність аргументації в твердженнях, фрагментарність аналізу об'єкта дослідження;
- відсутність висновків наприкінці розділів і підрозділів;
- відсутність чи необґрунтованість висновків в кінці роботи;
- неточність формулювання тез, які подаються як результати дослідження;
- невідповідність висновків поставленим завданням;
- непослідовність викладу;
- некоректне представлення термінів (наприклад, вживання нових термінів чи термінологічних синонімів без пояснень) та аббревіатур (без розшифрування);
- вживання термінів у тексті в різному значенні;
- відхилення від наукового стилю;
- неточне слововживання, кальки з російської, невдалі зі стилістичного погляду формулювання окремих речень або надфразних єдностей;
- орфографічні та пунктуаційні помилки.

3.2. Типові помилки оформлення кваліфікаційної роботи

Найбільш частотні помилки в оформленні кваліфікаційних робіт:

- порушення правил складання;
- наявність зайвих проміжків і відступів (наприклад, збільшення міжрядкового проміжку між абзацами);
- неправильне оформлення титульної сторінки;
- помилки в оформленні посилань і цитат;
- оформлення списку використаної літератури не за чинними державними стандартами;
- відсутність науково-теоретичної літератури за останні роки.

Увага! Усі ці помилки впливають на оцінювання роботи!

Додатки

Додаток А**Форма заяви на кваліфікаційну роботу**

Завідувачу кафедри
міжнародних відноси
к. політ. н., Єршоміну М.Б.
здобувача(ки) _____ курсу
групи _____
спеціальності _____

(Прізвище, ім'я та по батькові)

ЗАЯВА

Прошу дозволити написання кваліфікаційної роботи на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти на тему:

та призначити керівником кваліфікаційної роботи

«_____» _____ 20__ р.

(підпис здобувача)

Керівник _____
(підпис керівника кваліфікаційної роботи)

Зав. кафедри _____
(підпис завідувача кафедри)

Увага! Ліве поле заяви – 30 мм. Заява пишеться від руки.

Додаток Б

Форма завдання на кваліфікаційну роботу

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук

К а ф е д р а м і ж н а р о д н и х в і д н о с и н

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародних відносин,

К. політ. н. _____ М.Б. Єрьомін
(підпис)

« _____ » _____ 202_ р.

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу на здобуття
другого (магістерського) рівня вищої освіти**

(Прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

Тема кваліфікаційної роботи: « _____ ».

Науковий керівник _____

(науковий ступінь, вчене звання, посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Затверджено кафедрою міжнародних відносин,
протоколом № _____ від « _____ » _____ 202_ р.

Дата видачі завдання « _____ » _____ 202_ р.

Термін подачі роботи до захисту « _____ » _____ 202_ р.

Науковий керівник _____
(підпис)

Завдання прийняв до виконання « _____ » _____ 202_ р.

Здобувач(ка) _____
(підпис)

Додаток В

Форма індивідуального календарного плану

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук

К а ф е д р а м і ж н а р о д н и х в і д н о с и н

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародних відносин,

К. політ. н. _____ М.Б. Єрьомін
(підпис)

« _____ » _____ 202_ р.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема кваліфікаційної роботи на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності
291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»:

№ з/п	Зміст роботи	Термін поточного контролю	Підпис наукового керівника про виконання
1.	Вибір та узгодження теми, закріплення за кафедрою		
2.	Огляд літератури з теми		
3.	Обґрунтування актуальності теми дослідження. Формулювання мети завдань, об'єкта, предмета, методів дослідження		
4.	Збір емпіричного матеріалу та його аналіз		
5.	Розробка структури роботи		
6.	Опис результатів власного дослідження		
7.	Формулювання висновків		
8.	Оформлення списку літератури		
9.	Формулювання новизни отриманих результатів		
10.	Оформлення кваліфікаційної роботи		
11.	Подання роботи науковому керівнику		
12.	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі		
13.	Подання роботи зовнішньому рецензенту		
14.	Доопрацювання відповідно до зауважень при попередньому захисті та рецензента		
15.	Подання роботи до ЕК		

Форма відгуку наукового керівника

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук

К а ф е д р а м і ж н а р о д н и х в і д н о с и н

ВІДГУК

наукового керівника на кваліфікаційну роботу
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Тема: « _____ »

Обґрунтування актуальності теми: _____.

Обґрунтування мети дослідження: _____.

Аналіз стану розробленості проблеми: _____.

Обґрунтованість вибору методології дослідження: _____.

Джерельна база дослідження: _____.

Практична спрямованість роботи: _____.

Рівень самостійності розробки теми: _____.

Реалізація матеріалів роботи (апробація у вигляді статті, доповіді на конференції, результати роботи прийнято до використання в навчальному процесі, в роботі установи чи організації тощо): _____.

Якість оформлення роботи: _____.

Зауваження: _____.

Загальні висновки про можливість допуску роботи до захисту:

Науковий керівник _____
(Прізвище, ім'я, по батькові, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Дата « ____ » _____ 202__ р.

Додаток Д

Форма рецензії на кваліфікаційну роботу

РЕЦЕНЗІЯ			
(науковий ступінь, вчене звання, посада, прізвище, ім'я, по батькові) на кваліфікаційну роботу (прізвище, ім'я, по батькові) (тема)			
яка подана до захисту на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» <i>Рецензія може бути написана у вільній формі, але вона повинна містити висновки рецензента щодо:</i> • <i>ступеня актуальності кваліфікаційної роботи;</i> • <i>глибини розкриття теми;</i> • <i>умінь магістранта аналізувати досліджувану проблему, викладати чітко і логічно головні аспекти проблеми, що досліджується;</i> • <i>умінь магістранта робити логічні висновки на основі фактографічного матеріалу та його аналізу;</i> • <i>навичок магістранта щодо визначення методологічних підходів та застосування обраних методів дослідження проблеми;</i> • <i>новизни та практичного значення викладених у роботі висновків і пропозицій;</i> • <i>повноти і різноманітності вивчення джерельної бази;</i> • <i>умінь магістранта застосовувати набуті знання при аналізі практичних і теоретичних проблем.</i> <i>У рецензії має бути подана оцінка кваліфікаційної роботи, сказано про оригінальність та раціональні і доцільні рішення. Слід відзначити недоліки роботи, визначити ступінь відповідності роботи встановленим вимогам до атестації робіт магістрів. Рецензент пропонує власну оцінку роботи та пропонує присвоїти освітній ступінь «магістр» авторові дослідження.</i>			
Науковий ступінь, вчене звання, посада, установа, ім'я,	по	батькові,	прізвище
Дата Печатка установи, яка завіряє підпис рецензента (якщо рецензент працює в іншому ВНЗ)			(підпис)

Зразок титульної сторінки кваліфікаційної роботи

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук

К а ф е д р а м і ж н а р о д н и х в і д н о с и н

Прізвище, ім'я, по батькові здобувача

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему:
СПІЛЬНА ПОЛІТИКА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО
ПРОТИСТОЯННЯ АГРЕСИВНІЙ ПОЛІТИЦІ РФ: СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК
ТА ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ**

Група _____

Спеціальність: **291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії»**

Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**

*Кваліфікаційна (магістерська) робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів, текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело.*

(підпис) (ініціали та прізвище здобувача)

Науковий керівник

(посада, науковий ступінь) (підпис) (ініціали та прізвище)

Допущено до захисту перед ЕК

Завідувач кафедри міжнародних відносин,

(посада, науковий ступінь) (підпис) (ініціали та прізвище)

Київ 202_

Додаток Ж

Зразок оформлення «Змісту» кваліфікаційної роботи

ЗМІСТ	
Перелік умовних позначок (за необхідності).....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1	
НАЗВА РОЗДІЛУ.....	9
1.1. Назва підрозділу.....	9
1.2. Назва підрозділу.....	13
1.3. Назва підрозділу.....	18
Висновки до розділу 1	
РОЗДІЛ 2	
НАЗВА РОЗДІЛУ.....	19
2.1. Назва підрозділу.....	26
2.2. Назва підрозділу.....	34
2.3. Назва підрозділу.....	42
Висновки до розділу 2	
РОЗДІЛ 3	
НАЗВА РОЗДІЛУ.....	43
3.1. Назва підрозділу.....	51
3.2. Назва підрозділу.....	59
3.3. Назва підрозділу.....	67
Висновки до розділу 3	
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	74
ДОДАТКИ (за необхідності).....	78

Додаток И

Зразок оформлення «Вступу» кваліфікаційної роботи

ВСТУП

Дослідження особливостей функціонування регіональних видавничих осередків і регіональної преси – одне з важливих і актуальних завдань у процесі здійснення комунікаційної діяльності на регіональному рівні чи для транскордонної взаємодії. Більшість науковців визнають, що, попри «кількісну перевагу місцевих мас-медіа над загальноукраїнськими» [3, 45], не всім районним, обласним, міським газетам і часописам вдасться запропонувати читачам насправді якісний продукт. Однак у кожному регіоні є газети, які існують протягом тривалого часу, завоювали симпатії читачської аудиторії, мають своє «обличчя» і успішні на ринку. Вивчення досвіду створення регіонального видання допомагає усвідомлювати проблеми місцевих видавничих осередків і шляхи їх вирішення. Цим обумовлюється **актуальність** цього дослідження.

Мета кваліфікаційної роботи – опис історії, концепції, особливостей жанрово-тематичного планування, будову, специфіку рубрикації, художнє оформлення сучасного ЗМІ. Вивчення контенту ЗМІ та засобів його презентації дозволить зробити висновки про ефективність стратегій, які обрали для себе редакції. Досягнення мети можливе через виконання таких **завдань**:

- 1) вивчити наукову літературу, в якій аналізуються проблеми ролі та специфіки сучасних ЗМІ;
- 2) проаналізувати концепції, оформлення, конкурентоздатності, особливостей роботи з читачкою аудиторією, жанрово-тематичного планування видання «_____».

Об'єкт дослідження – ЗМІ «_____» сайт цього видання.

Предмет дослідження – особливості змісту, тематики, жанрового планування, оформлення сучасних періодичних видань.

Для виконання цих завдань доцільно використати такі **методи**: описовий, зіставний, методи редакторського і компонентного аналізу.

Новизна дослідження полягає в тому, що вперше здійснений системний редакторський аналіз місцевої білоцерківської газети і зроблені висновки щодо ефективності її функціонування.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання описаних в роботі засобів створення ефективного місцевого видання редакторами інших місцевих, районних і регіональних ЗМІ.

Структура кваліфікаційної роботи. Зміст роботи розкривається у трьох розділах: «_____», «_____», «_____». Перший розділ присвячено аналізу ступеня дослідженості регіональних видань, а також опису особливостей, видових різновидів і ролі регіональної ЗМІ. Другий і третій розділи містять опис концепцій, жанрово-тематичного планування, оформлення, особливостей читачкої аудиторії ЗМІ.

Зразок оформлення першої сторінки розділу кваліфікаційної роботи**РОЗДІЛ 2****СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ
РОБОЧОЇ СИЛИ****2.1. Проблеми розвитку світового ринку робочої сили та
напрямки їх вирішення**

Основним показником світового ринку робочої сили є рівень безробіття (Unemployment Index) – ключовий показник стану ринку праці в країнах і регіонах світу, який визначається як частка безробітних в складі економічно-активного населення. Показник рівня безробіття, ймовірно, найвідоміший індикатор стану ринку праці і один з найбільш широко цитованих в засобах масової інформації та академічних дослідженнях, оскільки вважається, що він максимально повно і змістовно відображає поточну ситуацію на ринку праці в національному масштабі і загальний стан соціально-економічного розвитку тієї чи іншої країни.

На міжнародному рівні показники рівня безробіття розраховуються щорічно за методикою Міжнародної організації праці (International Labour Organization) – спеціальної установи системи Організації Об'єднаних Націй (ООН), яке проводить міжнародну стратегічну політику в сфері зайнятості та регулювання трудових відносин. В системі ООН Бюро статистики Міжнародної організації праці відіграє роль провідного центру трудової статистики, яке акумулює статистичні дані щодо світового ринку праці і аналізує його основні показники, включаючи дані про зайнятість і безробіття, з 1980 року по теперішній час [71].

Зразок оформлення «Висновків»**ВИСНОВКИ****Ч**

За результатами дослідження були отримані наступні теоретичні та практичні результати:

1. Виявлено що ринок робочої сили представляє собою систему з найбільш високим рівнем складності, адже, з одного боку, він знаходиться в процесі постійної еволюції, а з іншого – є похідним великої кількості процесів, які відображають соціальні та економічні особливості як різних регіонів однієї країни, так і різних країн. У зв'язку із цим існує складність та динамічність підходів до визначення сутності поняття ринку робочої сили, а також відсутність єдиного підходу до розкриття змісту даного поняття.

2. Показано, що основними трендами розвитку світового ринку робочої сили на сучасному етапі можна назвати зростання чисельності робочої сили, нерівномірність її розподілу по регіонах світу, скорочення стандартної зайнятості населення зі зростаючим поширенням її нестандартних форм, зростання числа зайнятих у неформальному секторі економіки і безробітних.

3. Доведено, що на ринку робочої сили ЄС можна виділити три групи країн, які суттєво відрізняються одне від одного, а саме, показники соціально-економічного розвитку країни в цілому визначають і рівень розвитку ринків робочої сили. Найбільш розвинені країни демонструють кращі показники, що викликає необхідність врахування закономірностей їх розвитку в різних країнах.

Зразок оформлення «Списку використаної літератури»

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**Ч**

1. 30+ Freelance Stats – Why the Gig Economy is Growing in 2020.
URL: <https://www.websiteplanet.com/blog/freelance-stats/> (Last accessed 16.05.2021)
2. Who is Jean-Marc Bosman? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.independent.co.uk/sport/who-is-jean-marc-bosman-1602219.html>
3. Бабенко Д.С. Особливості трансферних переходів гравців у футболі (на прикладі Європи) / Д.С. Бабенко, Є.А. Шитікова, С.Ф. Матвеев // «Спорт та сучасне суспільство»: Матеріали XIII Міжнародної студентської конференції. – 2020. – С. 27-33.
4. Варламова М.Л., Дем'янова Ю.О. Основні тенденції діджиталізації в глобальному вимірі. Галицький економічний вісник. 2020. № 63 (2). С.251-260.
5. Міграційні тенденції в Україні: безпековий аспект URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-01\(21\)/8.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-01(21)/8.pdf) (дата звернення 19.05.2021)

Увага! Бібліографічний опис джерел укладають відповідно до чинних стандартів із бібліотечної та видавничої справи:

- ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги. Та правила складання»
- ДСТУ 3582:2013 «Інформація та. Документація. Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою»

Додаток Н

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ ДОСЛІДЖЕНЬ

**для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності
291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**

Будь ласка, зверніть увагу:

a) Поданий перелік тем є орієнтовним: здобувач(ка) має право і можливість на власний розсуд модифікувати наведене формулювання теми або пропонувати власну тематику дослідження. При цьому слід бути свідомим того, що тема має збігатися з науковим напрямом кафедри і відповідати критеріям актуальності та новизни.

b) Обрані теми схвалюються кафедрою; кафедра може відмовити у схваленні теми.

c) Науковий керівник рекомендується кафедрою, виходячи з міркувань наукової спеціалізації викладачів кафедри, але й зважаючи на раціональний розподіл навантаження між ними. Здобувач(ка) має право написати заяву із проханням призначити керівником певного викладача, і кафедра зазвичай іде на зустріч таким проханням, якщо для цього існує можливість.

d) Магістерська кваліфікаційна робота має містити самостійне дослідження за обраною темою. Роботи, що мають компілятивний характер, не можуть претендувати на високу оцінку.

e) Обсяг магістерської кваліфікаційної роботи визначається у методичними рекомендаціями. Але обсяг не є критичним – критично важливим є її змістовне наповнення. Менший обсяг роботи як такий не впливає на оцінку, якщо автор(ка) досяг(ла) мети дослідження, повно і ґрунтовно викладавши його перебіг і результати.

f) Всі роботи перевіряються плагіат. Робота, що не відповідає вимогам академічної доброчесності, до захисту не допускається.

1. Сучасні проблеми та перспективи функціонування провідних інститутів Європейського Союзу.
2. Становлення та розвиток нормативно-правових засад забезпечення спільної зовнішньої політики Європейського Союзу.
3. Стратегічні напрями безпекової політики Республіки Польща в 2000-2020 рр.
4. Роль Польщі у формуванні політики сусідства ЄС та Східного партнерства
5. Сучасна євроатлантична політика Франції.
6. Сучасна геостратегія Франції в Середземноморському регіоні та Тропічній Африці.
7. Стратегічні напрями безпекової політики Великої Британії в 2000 - 2023 рр.
8. Вплив внутрішньополітичних чинників на європейську політику Великої Британії.
9. Геополітичні та геоекономічні наслідки виходу Великої Британії з Європейського Союзу.
10. Застосування міжнародного гуманітарного права в умовах російсько-української війни.
11. Сучасна політика ФРН в Європейському Союзі: основні напрями, проблеми та тенденції розвитку.
12. Проблеми та перспективи реалізації зони вільної торгівлі між Європейським Союзом та Україною.
13. Проблеми та перспективи вступу до Європейського Союзу країн Західних Балкан.
14. Забезпечення безпеки та оборони країн-членів Європейського Союзу.
15. Європейська програма PESCO: основні цілі, актуальні проблеми та перспективи реалізації.
16. Спільна політика країн Європейського Союзу щодо протистояння агресивній політиці РФ: становлення, розвиток та проблеми реалізації.
17. Проблеми та тенденції розвитку Середземноморського партнерства ЄС.
18. Співробітництво ЄС та країн Східного партнерства.
19. Вишеградська четвірка: становлення, розвиток та сучасне функціонування.
20. Проблеми та перспективи розвитку паливно-енергетичного комплексу в геоекономіці Європейського Союзу.
21. Роль Азербайджану у функціонуванні паливно-енергетичного комплексу Європейського Союзу.
22. Виникнення міграційної проблеми в Європейському Союзі та шляхи її розв'язання.
23. Геополітичні та геоекономічні проблеми сучасних взаємовідносин США та ЄС.

- 24.Геополітичні та геоекономічні проблеми взаємовідносини країн ЄС та Ірану.
- 25.Роль США в захисті воєнної безпеки країн Європи.
- 26.Взаємовідносини між Україною та НАТО: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку.
- 27.Військово-політична співпраця країн НАТО в регіоні Балтійського моря.
28. Роль міжнародного права у забезпеченні миру і міжнародної безпеки.
29. Міжнародні конфлікти: сутність, причини виникнення та шляхи подолання.
- 30.Провідні напрями сучасної взаємодії в безпековій сфері країн Балто-Чорноморського регіону.
- 31.Провідні напрями взаємодії країн НАТО в Арктичному регіоні.
- 32.Співробітництво Фінляндії та Швеції з НАТО у військово-політичній сфері.
33. Геостратегія НАТО у протистоянні агресивній політиці рф.
34. Роль міжнародних організацій у сфері захисту прав людини.
- 35.Сучасний великодержавний експансіонізм (на прикладі рф).
36. Міжнародне гуманітарне право: актуальні проблеми.
- 37.Геополітична та геоекономічна стратегія Китайської Народної Республіки в Європі.
- 38.Сучасне функціонування Арктичної Ради: оцінка ефективності, актуальні проблеми та перспективи розвитку.
- 39.Проблеми забезпечення морально-етичних принципів та норм у міжнародних відносинах.
40. Морально-етичні аспекти сучасних інформаційних війн.
41. Сучасні інформаційні війни на європейському геопросторі.
42. Сучасні проблеми забезпечення функціонування ОБСЄ.
43. Спільна політика безпеки та оборони ЄС: стан і перспективи розвитку.
44. Основні напрями сучасної зовнішньої політики Австрії.
45. Італія – субрегіональний лідер Середземномор'я.
46. Сучасні тенденції розвитку світового ринку робочої сили.
47. Українсько-іспанські відносини: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку.
48. Зовнішньополітичні пріоритети Угорщини.
49. Вимір зовнішньої політики Румунії – субрегіональне співробітництво.
- 50.Вплив російської агресії проти України на національну безпеку Румунії.
51. Співробітництво ЄС та країн Середземноморського партнерства.
52. Права людини у міжнародному праві на сучасному етапі.
53. Міжнародна система захисту прав людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання: ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 (ГОСТ 7.1-2003, IDT). – [Чинний від 2007-01-07]. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. – III, 47 с. – (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи; Національний стандарт України).
2. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення: ДСТУ 3008-95. – [Чинний від 1996-01-01]. – К.: Держстандарт України, 1996. – IV, 36 с. – (Національний стандарт України).
3. Клименюк О.В. Виклад та оформлення результатів наукового дослідження: авторський підручник / О.В. Клименюк. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2007. - 398 с.
4. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила: ДСТУ 3582-97. – На зміну РСТ УРСР 1743-82. – [Чинний від 1998-07-01]. – К.: Держстандарт України, 1998. – III, 27 с. – (Державний стандарт України; Інформація та документація).
5. Чепуренко Я.О. Використання нормативно-правових актів в науковому дослідженні / Я.О. Чепуренко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2006. – № 2. – С. 79-88.
6. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідної роботи: підручник / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко. – 6-е вид., перероб. і допов. – К.: Знання, 2008. – 307 с.
7. Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93>
8. Методичні рекомендації щодо підготовки та захисту кваліфікаційної роботи для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня „Магістр” спеціальності 8.03050701 „Маркетинг” усіх форм навчання / Уклад. Петрова І.Л., Хорошенюк А.П. - К: КРОК, 2016. - 61 с.
9. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання : метод. рекомендації з впровадження / уклали: Галевич О. К., Штогрин І. М. – Львів, 2008. – 20 с.
10. Рекомендації щодо виконання та публікації наукової статті для магістерської роботи <http://kursovye-raboty.kiev.ua/rekomendatsiyi-scho-dovikonannya-ta-publikatsiyi-naukovoyi-statti-dlya-magisterskoyi-roboti/>

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**А. Хорошенюк, І. Храбан, С. Палій, О. Тюріна,
М. Єрьомін, Н. Бордун-Комар**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо виконання, оформлення і захисту
кваліфікаційної роботи здобувачами другого (магістерського) рівня
вищої освіти усіх форм навчання
спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії**

Підписано до друку _____.2025. Формат 60 x 84 1/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Обл.-вид. арк. _____. Наклад _____ прим.
МАУП: Україна, 03039, м. Київ-39, вул. Фрометівська, 2